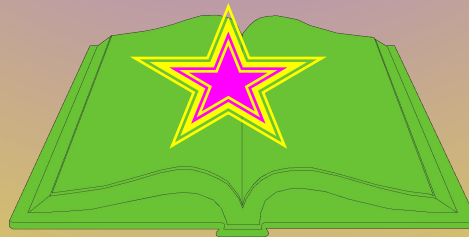

**Рационал
бөлшектерді
көбейту және бөлу**

ПҰйымдастыру кезеңі

ПҰй тапсырмасы

ПЖаңа сабақ

ПОқулықпен жұмыс

ПСергіту сәті

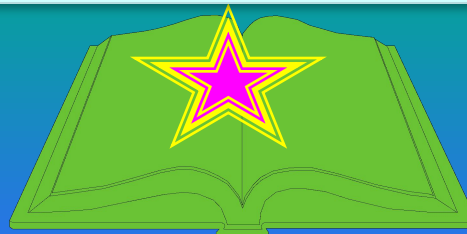
ПҰБТ есептері

ПДеңгейлік тапсырма

ПБекіту. “математикалық диктант”

ПҚорытындылау.

ПҰйге тапсырма.

Үй тапсырмасы “Бәйге”

Жоғарыдағы сол жақтағы **15**.
 Рационал бөлшектер дегеніміз не?
 Жоғарыдағы **10**. Рационал
 бөлшектерді қоу үшін қандай
 алгоритмді қолда-намыз? $a^2 - b^2$

Жоғарыдағы оң жақтағы **15**.
 Ортадағы сол жақ **5**. $(m-n)^2=?$
 Ортадағы **25**. $(2+x)^3=?$
 Ортадағы оң жақтағы **5**. $4x^2-25=0$

Төменгі сол жақтағы **10**. $5x^3-125x=0$

Төменгі ортадағы **15**. $\frac{a^2b^2}{49xy} - \frac{a^2b^2}{7xy} = ?$

Төменгі оң жақтағы **10**. $\frac{a-2}{a} = a=1$

Жаңа сабақ

5- сыныпта өткен математика оқулығынан сендерге жай бөлшектерді көбейту және бөлу таныс.

Мысалы: а)

$$\frac{3}{5} \cdot \frac{2}{7} = \frac{3 \cdot 2}{5 \cdot 7} = \frac{6}{35}$$

$$\frac{14a}{9b} * \frac{3b^2}{35a} = \frac{2b}{15}$$

$$\text{б) } \frac{4}{9} \div \frac{5}{7} = \frac{4}{9} \cdot \frac{7}{5} = \frac{4 \cdot 7}{9 \cdot 5} = \frac{28}{45}$$

$$\frac{a^2 - 4b^2}{a^2 - ab} \div \frac{a^2 + 2ab}{a - b} = \frac{a^2 - 4b^2}{a^2 - ab} \cdot \frac{a - b}{a^2 + 2ab} = \frac{(a - 2b)(a + 2b) \cdot (a - b)}{a(a - b) \cdot a(a + 2b)} = \frac{a - 2b}{a^2}$$

Жаңа сабақ

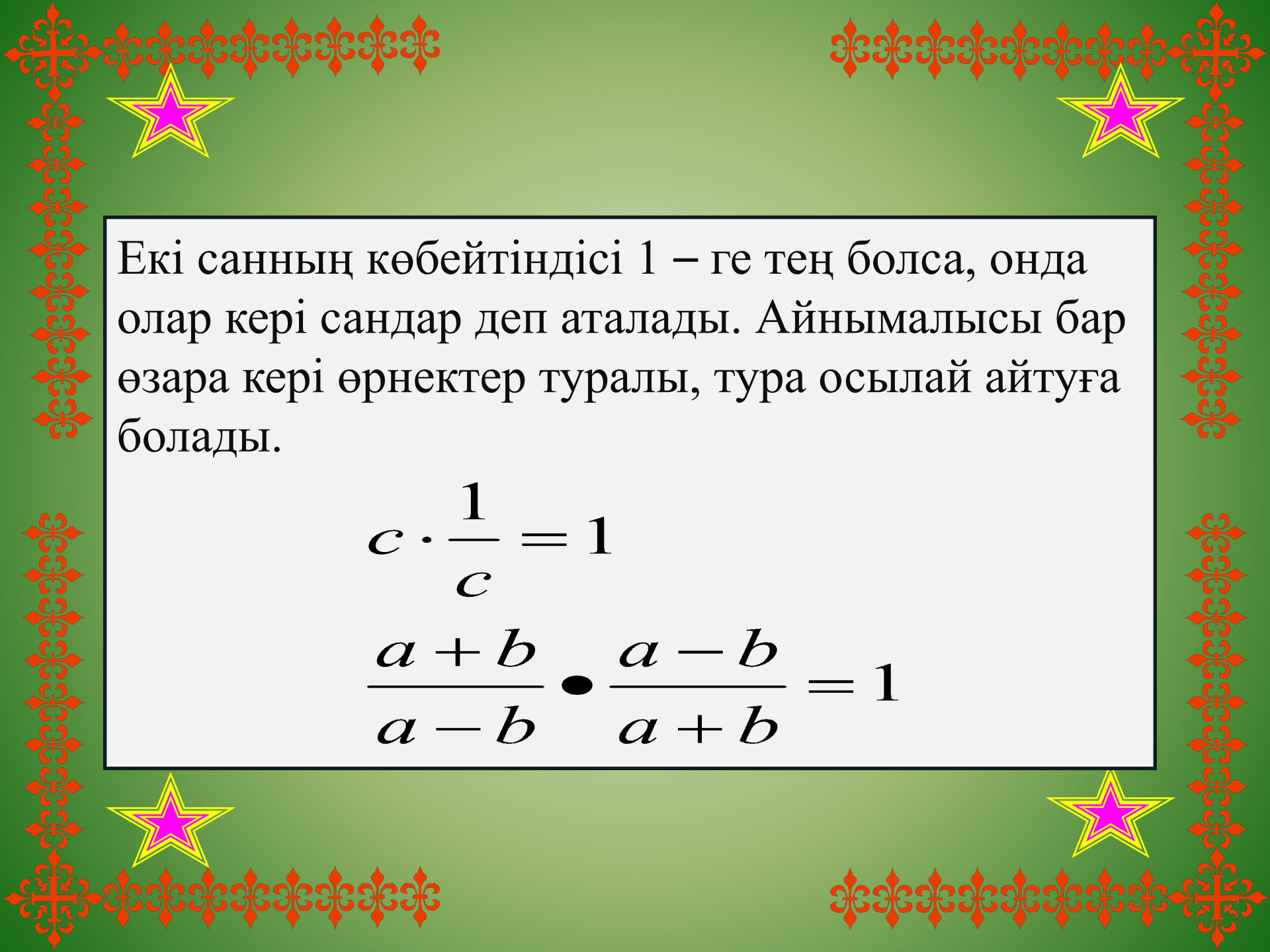
Рационал бөлшектерді көбейту үшін мына алгоритмді қолданамыз:

- 1) бөлшектердің алымдарын жеке және бөлімдерін жеке көбейтеміз;
- 2) алымдарының көбейтіндісін алымына, бөлімдерінің көбейтіндісін бөліміне жазамыз;
- 3) мүмкін болған жағдайда қысқарту орындаймыз.

Рационал бөлшектерді бөлу үшін мына алгоритмді қолданамыз:

- 1) Бөлшектерді көбейтуге айналдырамыз, ол үшін бірінші бөлшекті өзін жазып, екінші бөлшектің кері санын табамыз.
- 2) бөлшектердің алымдарын жеке және бөлімдерін жеке көбейтеміз;
- 3) алымдарының көбейтіндісін алымына, бөлімдерінің көбейтіндісін бөліміне жазамыз;
- 4) мүмкін болған жағдайда қысқарту орындаймыз.

Екі санның көбейтіндісі 1 – ге тең болса, онда олар кері сандар деп аталады. Айнымалысы бар өзара кері өрнектер туралы, тура осылай айтуға болады.

$$c \cdot \frac{1}{c} = 1$$

$$\frac{a+b}{a-b} \bullet \frac{a-b}{a+b} = 1$$

Оқулықпен жұмыс

№271. Өрнекті ықшамдандар:

$$1) \frac{81a^4}{140mb^6} \cdot \frac{28m^2b^2}{27a^3}$$

$$2) \frac{65m^6n^4}{44p^8} \div \frac{52m^3n^2}{33p^{12}}$$

$$3) \frac{9x^3y^3}{65m^7} \cdot \frac{39x^4m^3}{40y^5} \cdot \frac{16y^2m^4}{27x^7}$$

$$4) \frac{52a^5}{84b^{10}} \div \frac{39a}{102b^2} \div \frac{4a^3}{45b^9}$$

Оқулықпен жұмыс

№272. Өрнекті ықшамдаңдар:

$$1) \left(\frac{3a}{2b}\right)^3 \cdot \frac{16b^5}{9a^4};$$

$$2) \left(\frac{5x^2}{4y^3}\right)^2 \div \frac{25x^6}{16y^5}$$

$$3) \left(\frac{xy}{nm}\right)^3 \cdot \left(\frac{n^2m}{xy^2}\right)^2$$

$$4) \left(\frac{ab^3}{c^2d}\right)^4 \div \left(\frac{a^4b}{c^3d^2}\right)^2$$

Сергіту сәті

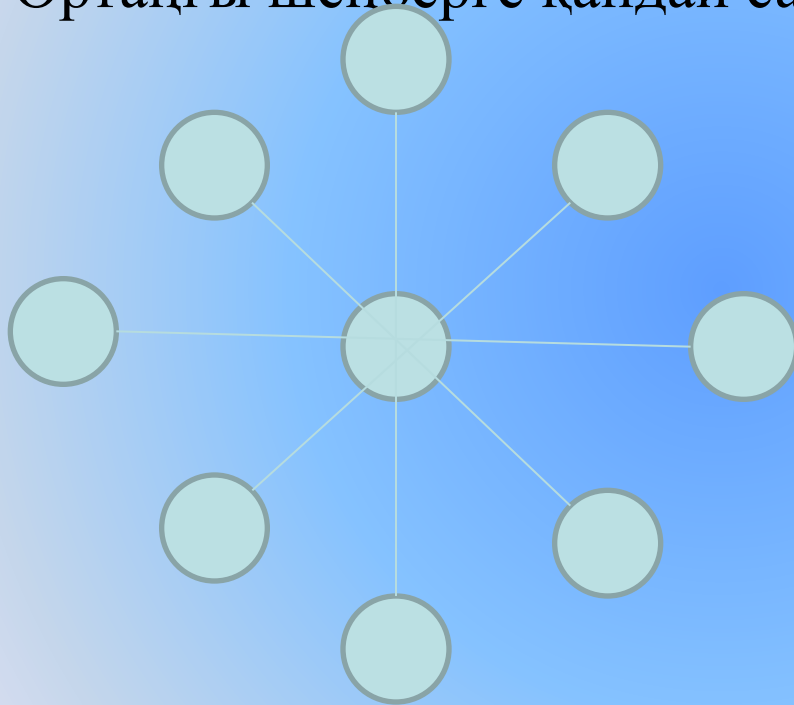
Викториналық сұрақтар

- 1) Ең кіші үш таңбалы сан
- 2) Бұрышты өлшеу құралы
- 3) Бір метрде неше сантиметр
- 4) Бір ғасырда неше жыл
- 5) Ең кіші жай сан
- 6) Тік бұрыштың шамасы
- 7) Тік бұрыштан кіші бұрыш
- 8) 13 жай сан ба?
- 9) Жазыңқы бұрыштың шамасы
- 10) Бір килограммда неше грамм бар

Бірден бастап тоғызға дейінгі сандар берілген. Әр сызық бойындағы үш санның қосындысы 15-ке тең болатындай етіп берілген сандарды орналастыр. Ортаңғы шенберге қандай сан қою керек?

ҰБТ есептері (тест)

1) $\frac{42x^5}{y^4} * \frac{y^2}{14x^5}$ a) $3y^2$ б) $\frac{3y^2}{8}$ c) $\frac{8y^2}{3}$ д) $\frac{y^2}{3}$ e) $\frac{3}{y^2}$

2) $\frac{3x-6}{x+3} * \frac{x^2-9}{x^2-4}$ a) $\frac{27}{4}$ б) $\frac{3(x-3)}{x+2}$ c) $\frac{3(x^2-9)}{x^2-4}$ д) $x+3$ e) $x-3$

3) $\frac{28e^6}{c^3} * \frac{c^5}{84e^5}$ a) $\frac{7c^2}{12}$ б) $\frac{c^8e}{3}$ c) $\frac{c^2e}{3}$ д) $\frac{c^2}{3}$ e) $3ce$

Деңгейлік тапсырма

«Өзіңді тексер»

I деңгей.

$$1) \frac{3y^2}{x} \cdot \frac{x^2}{9y} = ?$$

$$2) \frac{12}{b} \cdot \frac{b^2}{12a} = ?$$

II деңгей.

$$1) \left(\frac{3a}{2b}\right)^2 \cdot \frac{16b^5}{9a^4} = ?$$

$$2) \left(\frac{5x^2}{4y^3}\right)^2 \div \frac{25x^8}{24y^5} = ?$$

III деңгей.

$$1) \frac{a^2-1}{3b^2} \cdot \frac{15b^2}{a+1} = ?$$

$$2) \left(\frac{ab^2}{c^2b}\right)^4 : \left(\frac{a^4b}{c^3d^2}\right) = ?$$

*Тыңдагандарыңызга
рахмет!*

